

Bir garip Orhan ölmüş diyeler

FUNDA TOSUN

fundatosun@agos.com.tr

Zeytinburnu Davutpaşa'da yaklaşık 4.5 yıl önce ruhsatsız bir maytap atölyesinde meydana gelen patlamada 21 kişi ölmüş 116 kişi de yaralanmıştı. 2008 yılının Ocak ayında meydana gelen olayla ilgili soruşturmanın ardından açılan ve Bakırköy 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam eden davada, Zeytinburnu Belediyesi'nden 5 görevli, bina sahibi 2 kişi ve patlamanın olduğu atölyenin bir çalışanı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı eski İstanbul Bölge Müdürü yargılanıyor. Sanıkların, "görevi kötüye kullanma" ve "taksirle öldürme" suçlarından cezalandırılması istenen davada aileler, bilirkişi raporunda suçlu bulunan Zeytinburnu Belediyesi, Büyükşehir Belediyesi, BEDAŞ ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görevlilerinin de yargılanmasını talep ediyor.

Davutpaşa'daki patlamada hayatını kaybeden 21 kişiden biri de 26 yaşındaki Orhan Saday'dı. Patlamanın olduğu atölyenin karşısında torna tesviye ustası olarak çalışan, iki çocuk babası "fanatik bir Galatasaraylı" olan Orhan'ın ailesiyle, geçen 4,5 yılda neler yaşadıklarını konuşmak üzere buluştuk.

'Kadın olarak hayatım bitti'

Neşe Saday (Eşi)

33 yaşında olan Orhan'ın eşi Neşe Saday, sigortasız çalışan bir tekstil işçisi. Bir konfeksiyon atölyesinde penye dikeyiyor. Günde yaklaşık 13 saat çalışan Neşe Saday, kocasının ölümünün ardından "eksildiğini" ama hayatının pek değişmediğini söylüyor. Neşe "Eşimin vefatından sonra hayatımın pek değişmediğini söylüyor. Her zaman hissettiğim şey bu. Onun dışında bir şey değişmedi. 20 yıldır çalışıyorum. Kocam sağken de çalışıyordum, şimdi de çalışıyorum" diyor.

Neşe, eşi ile son gününü şöyle anlatıyor: "Patlamayı akşam 6'da

öğrendim. Ben onu Terazidere'de çalışıyor sanıyordum, meğer orası Davutpaşa'ya bağlıymış. Pişman olduğum şey, eşimin vefatından bir gece evvel tek bir kelime konuşmamış olmamız. Ben işten çok yorgun gelmiştim. Kayınvalidem çocuklara bakıyordu. O yüzden onun evinde buluşmuşuk iş çıkışı. Ben eve gelir gelmez çok yorgun olduğum için uyuyakaldım. Eşim beni almış yatağa götürmüş, pijamalarını giydirmiş, tüm bunları hiç duymadım bile. Sabah da ben çıkarken eşim uyuyordu. Uyandırmaya çalıştım geç kalmasın diye ama uyanmadı, sonra ben çıktım. Sonra da olay olmuş... Şimdi çalışıyo-

Adnan Saday

rum, iki çocuğum benim hayatım. Onlarla avunuyorum. Kocam gitti, benim kadın olarak hayatım bitti. Evlenmem bir daha. İsteğim, tüm sorumluların yargılanması, cezasını çekmesi. Yani adalet, istediğim tek şey bu."

'Ben siyasi konuşmuyorum'

Adnan Saday (babası)

Orhan'ın babası Adnan Saday emekli olamamış bir devlet memuru. PTT'de çalışan baba Saday, aldığı bir ceza yüzünden emeklilik işlemlerini tamamlayamamış. Oğlunun ölümünün ardından dahil olduğu Bir Umud Derneği 'Davutpaşa Çalışma Grubu'nda "insan" olmanın farkına vardığını söylüyor.

'İş katliamları'nda mağdur olanlara ve yakınlarına dönük bir dayanışma platformu olarak çalışan Dernek içinde yaşadıklarını ve geçirdiği dönüşümü şöyle anlatıyor: "Bazen düşün-

yorum, iyi ki Davutpaşa olmuş. Şükretmek değil bu... 56 yaşındayım. Bu saate kadar, yani Davutpaşa'da oğlum vefat edene kadar 'ot gelmiş saman gitmişim'. İnsan olmuşum ama fark etmemiş. Şimdi Türkiye'nin gerçeklerin biliyorum. Ben ve gelinim tüm işçilerle dayanışıyoruz. Ya ben ya da gelinim gidem gittim. Tuzla'ya gelinim gitti. Bugüne kadar, Zonguldak'ta patlama olmuş diye bir haber gördüğümde öyle bakıp geçiyordum. Yani şu duvardan bir farkım yoktu. Ta ki oğlumu kaytım bedene kadar. Rahmetiden sonra insan olmayı öğrendim. Benim kardeşim, sadece yeğeninim öldü-

ğünü biliyor, öyle düşünüyor. Bense öyle düşünmüyorum. Ben ve gelinim Zonguldak'ta, Tuzla'yı, inşaat işçilerini biliyoruz.

Şahsi bir davamız yok. Bizim davamız devlele. Ben siyasi olarak konuşmuyorum. Türkiye'nin temel sorunu bu. Sağlıkla iş koşulları sağlanamayıp ucuz işgücü için taşeron firmalarla çalışılınca her gün beş işçi ölüyor. Daha geçen gün Esenyurt'ta kaç işçi öldü. Çadırdaki ölüyor, köprü inşaatında ölüyor, fırtınada ölüyor. Her gün Tuzla'da üç beş kişi ölüyor. Bir insanın nasıl dünyaya geldiğini ana bilir, bir çocuğun nasıl asker olduğunu baba bilir. Şu anda Maraş'ta bizim 27 mühendisimiz hâlâ toprağın altında. Devlet ulaşım çıkartmıyor. Bir mühendis olmak kolay mı? Kalem tutmak soruyoruz, yoksa benim devlele bir alıp veremediğim yok. Ben siyasi konuşmuyorum.

Davutpaşa patlamasında ölen Orhan Saday'ın eşi Neşe Saday, çocukları Umutkan ve Hülya ile

FOTOĞRAFLAR • ERHAN ARIK

HER GÜN EN AZ DÖRT İŞÇİ ÖLÜYOR

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi, Türkiye'de sağlıklı ve güvenli çalışmanın bir "maliyet" olarak görüldüğünün ve her gün en az dört işçinin hayatını kaybettiğinin altını çiziyor. SGK verilerine göre, 2011'de bin 563 işçi hayatını kaybetti. Basından derlenen bilgilere göre, Nisan ayı içinde 54 işçi öldü. Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) verilerine göre her yıl 2 milyon 300 binden fazla kadın ve erkek çalışırken ölüyor. Çalışanlar yılda yaklaşık 337 milyon kazaya maruz kalıyor ve yaklaşık 160 milyon kere çalışma nedenli hastalıklara yakalanıyor. İşyerinde kullanılan toksik maddeler her yıl 440 bin işçiyi öldürüyor. Sadece asbest kullanımına bağlı senede hayatını kaybeden işçi sayısı 100 bin. Her 15 saniyede bir, bir işçi çalışırken ölüyor. Her 15 saniyede bir 160 işçi iş kazası geçiriyor. Her gün 6 bin 300 işçi çalışırken ölüyor.

Sağ olsun Başbakanımız, öyle bir güllük güllüklük Türkiye bahsetmişler ki, sorma! Ben siyasi olarak konuşmuyorum. O günlerde meşhur, 'Böyle de konuşayım gazetede de çıksın' diyen Muammer Güler valiydi. Hani şimdi gitti de Başbakan'ın müsteşarı oldu. Zaten Türkiye'de namuslu insanlar ceza çeker, öbürleri ödüllendirilir. Emniyet Müdürü Cellalettin Cerrah, 'Sorumlular yakalana-cak' dedi. İçişleri Bakanı Beşir Atalay'dı, hepsi söz verdiler. Oysa ki bir belediye başkanını bile sanık sandalyesine oturtmadık. 'Yargılandınlar' dedik, suçsuzsa beraat etsin. Kimse bu için suçlusu, yargılandın belki iş-verendir, belki belediye başkanıdır, belki benim çocuğumdur. Gidip ekme parası için çalıştığı için suçlu benim çocuğumdur belki. O zaman ben gidip cezasını çekeyim ama suçlu kimse yargılandın. Bu kadar mı adaletsiz bir ülkedeyiz. İnsanın zoruna giden bu. Yoksa insan ölü, bunu biliyoruz.

'Dizimde başının ağırlığı'

Turna Saday (annesi)

Turna Hanım, oğlunun ilk göz ağrısı olduğunu söylüyor. Tüm bu olan bitende kafasını en çok meşgul eden şey, bir gece önce oğlunun dizine yattığı sırada hissettiği ağırlık gibi görünüyor. "Oğlumun kanı yerde kalmasını istiyorum. O maytapçıların cezasını çekmesini istiyorum. Orhan benim ilk göz ağrımdı. Çok iyi huylu bir ço-

cuttu. Evine bağlıydı. Akşamdan Kurtlar Vadisi vardı. Onu izledik. Başını dizime koydu. Ağırlığı üstüme geldiği için ben bunaldım ama kıyamadım, diyemedim başını çek diye. Neden bilmiyorum ama kafasını koyduğunda üstüme çok bir ağırlık geldi. Öyle sıkıldım. Belki ölüm ağırlığı... Sonra sabah uyandırmak için kapıya odasına gittim. Bir iki kere gittim, uyandırdım zorla. Keşke uyandırmasaydım. Allah evlat acısını düşmanın başına vermesin. Evlat acısı çok acı."

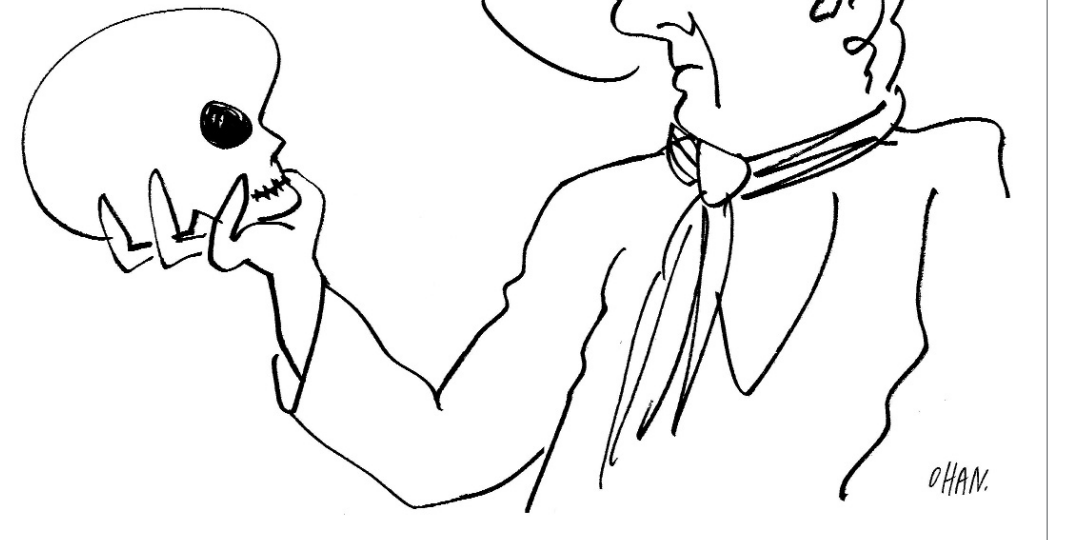
'Abim Galatasaraylıydı, benim gibi'

Salih Saday. (kardeşi)

Orhan'ın kardeşi Salih Saday,

otogarda otobüs tamirciliği içinde çalışıyor: "Patlama olduğu gün bir güm sesi duydum. Her taraf sallandı. Düşün, ben otogardan sallanmayı hissettim. Şimdi abimin iki çocuğuna sahip çıkmaya çalışıyoruz. Abim genelde gezen dolaşan bir insandı. Devamlı maça giderdi. Galatasaray'ı tutuyordu, fanatikti. Benim gibi. Zaten biz ailecek komple Galatasaraylıyız... Kahveye giderdi, sohbet, muhabbet yapardı. Burada, Cevatpaşaspor'da da futbol oynuyordu. Beni de çağırırdı maça. Düşünleri severdi, davul zurna falan. Bu işyerini kendisi buldu. Çok da memnundu da. Sigortasını da yapmışlardı."

İTİRAF MI, İFTİRA MI YOKSA?..
İŞTE, BÜTÜN MESELE BU!

KARDEŞÇESİNE

Yevtart Danzikyan

Bu 'sükût'un bir anlamı olmalı

Bir 24 Nisan'ı daha idrak ettik. Hepimiz, kendi usulümüze, öldürülen yakınlarımızı andık. Ermenistan'da ve yurtdışındaki önemli merkezlerde de anma törenleri düzenlendi. Fakat önemli olan, elbette, Türkiye'de ne olup bittiğiydi. Şunu farkettiler ki, memlekette neredeyse bir ölüm sessizliği var. Bu sayıda detaylarıyla okuyacağımız gibi, konuya hassasiyetle yaklaşan örgütlerce çeşitli toplantılar, anma törenleri düzenlendi, ulusal gazetelerde meseleye hakkaniyetle yaklaşan çeşitli makaleler, haberler yayımlandı, programlar yapıldı. Ancak iktidar, muhalefeti, ulusal medyanın etkili kanalları ve sesleri, 'önde gelen' sivil toplum kuruluşları ve iş örgütleriyle, Türkiye'nin geneline baktığımızda, bu yılın 'sessizlik'le, 'sükût'la geçirildiğini gördük. Üzerinde durmaya değmez mi?

Değer elbette. Öncelikle, iktidar açısından şu durum belli ki etkili oldu: ABD Başkanı Obama'nın bu yıl 'soykırım' demeyeceği önceden belli olmuştu. Kongrede, senatoda beklenen tasarı ve de yoktu. Dolayısıyla bu konuda telaş yaratmanın ya da "fena yaparız" diyerek ortalığı yıkmanın bir gereği yoktu. (Obama'nın 'Medz Yeğern' açıklamasına Dış-

işleri'nin çekmecedan çıkarıp verdiği cevabı saymaya gerek yok.) Keza Fransa'da da soykırımın inkârını suç sayan yasa Anayasa Mahkemesi tarafından sakıncalı bulunmuştu. O cehdede de Türkiye'nin eli rahattı. E o zaman 'soykırım'ı dert etmenin ne anlamı vardı?

Ama konuya sadece iktidar/hükümet açısından bakarsak yanılırız. Ana muhalefet CHP'den de ses çıkmadı (tabii, ses çıkması zaten beklenmiyordu). MHP'nin böyle konularda zaten hiç konuşmaması evladır, bunu da biliyoruz. Dolayısıyla siyaset 'esnafı', tabiri caizse, malını satıp dükkânı kapatmış olmanın rahatlığı içindeydi. Meclis'te bulunan partilerden sadece BDP yazılı bir açıklamayla 1915'te ölenleri andı ve ülkedeki hâkim inkâr politikasını eleştirdi. Ana-kim partiler düzeyinde durum böyle. Peki o anlı şanlı sivil toplum kuruluşları, düşünce kuruluşları, eskisiyle -ama daha çok- yenisiyle ana-kim medyanın birinci sayfaları, önemli yazarları? Demokrasi yandaşlığında, darbe karşılığında, milli iradecilikte mangalda kül bırakmayanlar? O derin suskunluğu nasıl yorumlamalıyız acaba?

Diyebilirler ki, "Zorunda mıyız?" Teknik olarak haklı olabilirler. Fakat 'demokrasi', 'çoğulculuk' dediğimiz şeyin sadece milli iradenin yani oyu sonuçlarının iktidara yansımaları olmadığını, geniş ve kapsamlı bir mücadele olduğunu biliyorsak ve hesaba katıyorsak, böyle bir konuda bir çift söz beklemek de herhalde hakkımız.

24 Nisan günü hiçbiri bu konuda konuşmadı. Peki hangi konuda konuşuldu? O da bir gösterge zira. Tekrar iktidara dönüp, 24 Nisan'da Başbakan Erdoğan'ın grup toplantısında hangi mesajları verdiğine bakalım: CHP ile birkaç haftadır sürdürülen "Tek Parti döneminde camiler kapatıldı mı, kapatılmadı mı?" tartışması geniş yer kapladı. Evet, Tek Parti

döneminde dindarlara baskı yapıldığı ve onları sıkıntıya sokan kararlar alındığı doğrudur. Belli ki bunların sorumluluğunu şimdiki CHP'nin sırtına yükleyerek rakibini daha da köşeye sıkıştırmaya çalışıyor Erdoğan. Gördüğümüz şuydu: AKP ekibi o dönemde kapatılan camilerle ilgili birtakım belgeleri 'arşiv'lerden çıkarmıştı ve Erdoğan, partisinin grup toplantısında bu evrakları eliyle kameralara göstererek durumu kendince belgelemekteydi.

Resmi tarihin -ve 'resmi görüş'ün- en önemli aktörü olan Genelkurmay Başkanlığı da önemli bir faaliyet içindeydi 23 Nisan'da. Genelkurmay, Dersim Katliamı ile ilgili, 10 bin 650 adet önemli belgeyi, TBMM Dilekçe Komisyonu'nun bünyesinde kurulan Dersim Alt Komisyonu'na teslim etmişti. Basına yansıyan belgelere göre, 4. Umumi Müfettişi H. Alpdogan'ın imzasını taşıyan 30 Aralık 1937 tarihli belgede, şöyle denmekteydi: "Erzincan, Nazimiye, Mazkirt ve Hozat membarından alınan haberlerde; muhalefet suçundan mahkûm olup batı vilayetleri hapishanelerine gönderilen mahkûmların götürüldükleri yerlerde idam edilecekleri, sünnetsiz erkek çocukların Ermeni ad verilerek Hıristiyan memleketlere sürülecekleri, evli olmayan Tuncelili kızların Türk gençlerle ve Türk kızlarının da Tuncelili erkek gençlerle evlendirilecekleri..."

Hükümetin Dersim konusundaki pozisyonunun bir devamı olarak Genelkurmay'ın bu belgeleri Meclis'e teslim etmesi, hiç şüphesiz, önemli bir gelişmedir. Belli ki böylece Dersim Katliamı'nın perdearkasında kalmış çok sayıda ayrıntıyı öğrenebileceğiz.

Eee? Bütün bu olup bitenler bize bir şey söylemeli, değil mi? Ne söylediğini anlatayım. Dünya ülkeleri, bilhassa Batılı büyük ülkeler ilgilendiklerince süreç Türkiye'deki -eskiyle

yenisiyle- 'müesses nizam'ın, medyanın, soykırımla, 1915 ile ilgilendiklerince, ilgilendilmeyecekleri, yüzleşmeyecekleri ortadadır. Dolayısıyla, temel olarak haklı bir noktadan kurulan "Dış ülkelerin parlamentoları bu konuda siyasi karar almasın, bu mesele bu ülkede çözülecektir" argümanı mevcut durumda zorlanmaktadır. Konuyu birileri gündeme getirmeyince ülkeye bir ölüm sessizliği hâkim olmaktadır. Denecekler ki, "Getirince ne oluyor? İnkâr söylemi yeniden yeniden kuruluyor." Doğru, ama bu vesileyle yeni ayrıntılar, yeni bakış açıları çıktığını da not etmeliyiz.

Fakat bir yandan da hükümetiyle, Genelkurmay'ıyla, yakın tarihin 'karanlık perdesi' aralanıyor, yeni detaylar ortaya çıkıyor. Buna ne diyebiliriz? Buralarda iktidarın o devşirme ve siyasi çıkar hesapları elbette vardır ama bu süreçte sadece bu açıklamaya bağlamak, konuyu basite indirgemek olur. Çünkü şu soru da doğar: Yani Ermeniler şu gün kalabalık olmadıkları ve 1915'te CHP iktidarda olmadığı için mi 1915 'müesses nizam' tarafından örtülüyor? Bu soruya da haftaya yanıt arayalım.

not: Gazete baskıya hazırlanırken ajanslara BDP listesinden TBMM'ye giren milletvekili Sırrı Süreyya Önder'in 25 Nisan'da Meclis'te yaptığı basın toplantısının detayları geldi. Önder, 1915'te olanların soykırım olduğunu söyledi. TBMM Başkanlığı'na, konuyla ilgili bir Meclis Araştırma Önergesi vereceklerini belirten Önder, 24 Nisan'ın 'Ermeni halkının ulusal yas ve acılarının paylaşım günü' ilan edilmesi için TBMM Başkanlığı'na bir yasa teklifi sunacaklarını söyledi. Önemli bir girişim; altını çizmekte fayda var.